

SKOLEBARN // Det første det nyåpnede Folkehelsesenteret i Bergen bør gjøre er å evaluere tiltaket «Fysisk aktivitet på mellomtrinnet».

Skap glede og mestring for alle

KOMPETANSE: Om alle elever skal oppleve glede, mestring, fellesskap og variasjon med fysisk aktivitet i skoledagen, kreves det penger til kompetente pedagoger, mener forsker og FAU-leder.

ARKIVFOTO: PAUL S. AMUNDSEN

KRONIKK

MONA BJELLAND
Postdoktor, Avdeling for ernæringsvitenskap, Universitet i Oslo, FAU-leder og mor

D A MITT ELDSTE barn hadde faget fysisk fostring på skolen – noe som i seg selv ikke høres særlig gøy ut – var det assistenter i ulike aldre og med liten eller ingen grad av pedagogisk kompetanse som var ansvarlige. Disse skulle gjøre et tappert forsøk på å få 60 svært forskjellige elever til å oppleve glede og mestring relatert til fysisk aktivitet, samt fellesskap og variasjon i skoledagen. Resultatet ble det stikk motsatte.

Mangelen på ressurser til å ansette kompetente lærere gjorde at det ikke var mulig å differensiere slik at elever på ulike nivå opplevde glede og mestring. Videre oppsto det konflikter og situasjoner som brøt ned fellesskapet i stedet for å bygge det opp. Som mor var det en utfordring å skulle være positiv til dette tiltaket.

I FORSKRIFT TIL opplæringsloven (§1-1a) står det at elever på 5. til 7. årstrinn skal ha jevnlig fysisk aktivitet utenom kroppsoveringsfaget. Den fysiske aktiviteten skal tilrettelegges slik at alle elever, uten hensyn til funksjonsnivå, kan oppleve glede, mestring, fellesskap og variasjon i skoledagen. Videre står det at reglene

om krav til pedagogisk kompetanse for undervisningspersonalet ikke gjelder.

Jeg tør påstå at denne forskriften inneholder en stor selvmotsigelse. Hvordan skal en skoleleder kunne sikre at alle elever på 5. til 7. trinn opplever glede og mestring i sin utførelse av fysisk aktivitet når det ikke er krav om et visst nivå av pedagogisk kompetanse? Videre er ikke dette folkehelseiltaket evaluert, så man vet ingenting om hvordan barn, lærere, skoleledere eller foreldre opplever det.

JEG ENGASJERTE MEG i FAU (Foreldrenes arbeidsutvalg), og ble av foreldre oppfordret til å ta tak i dette. En god dialog med skoleledelsen startet. I stedet for «fysisk fostring» sto det «fysisk aktivitet» på timeplanen. Etter å ha prøvd ulike varianter er det nå slik at min 5.-klassing får fysisk aktivitet på mellomtrinnet under ledelse av en kompetent kroppsoveringslærer. Resultatet er elever som i større grad opplever mestring, glede, fellesskap og variasjon i skoledagen. Hvem som betaler mellomlegget mellom en assistentlønn og en lærerlønn? Skolen.

FAU ønsker at skolen skal få økonomisk støtte til lærerlønn, slik at skolens egne midler kan brukes der det var tenkt. Som FAU-leder er det derfor en utfordring å være positiv til dette tiltaket, så lenge man ikke vet om det virker etter hensikten og det ikke bevilges penger til å gjennomføre tiltaket på en god måte. En undersøkelse blant lærere i 2012 bekrefter at også de mener kompetanse er et nøkkelord her; tre av fire lærere i grunnskolen mener at de som organisere-

Hvordan skal en skoleleder kunne sikre at alle elever opplever glede og mestring når det ikke er krav om et visst nivå av pedagogisk kompetanse?

rer fysisk aktivitet på mellomtrinnet bør ha formell kompetanse på området.

PARALLELT MED DETTE har jeg tatt min doktorgrad basert på HEIA-prosjektet, et samarbeidsprosjekt mellom [Avdeling for ernæringsvitenskap](#) (Universitetet i Oslo) og Norges idrettshøgskole. Et av prosjektets mål var å kartlegge elevenes fysiske aktivitet og faktorer som påvirker aktivitetsnivået. Prosjektet ble gjennomført på 37 skoler i østlandsområdet, og strakte seg fra starten på 6. trinn høsten 2007 til ut 7. trinn våren 2009. Via dette prosjektet har vi nå norske data som viser at:

- Høyere grad av mestring og opplevd støtte fra venner til å drive fysisk aktivitet har sammenheng med et høyere nivå av fysisk aktivitet hos 6.-klassinger
- Fra 11- til 13-årsalder opplevde jentene en nedgang i glede relatert til det å drive med fysisk aktivitet, i opplevd støtte fra venner og lærere til å drive fysisk aktivitet, samt i muligheter for å kunne drive med fysisk aktivitet.
- Blant guttene var det også en nedgang i glede relatert til det å drive med fysisk aktivitet og opplevd støtte fra lærere fra 11- til 13-årsalder
- 11-åringer som hadde foreldre med lav

utdanning hadde en 42 prosent høyere risiko for å bli overvektige enn barn av foreldre med middels utdanning.

DETTE UNDERBYGGER at fysisk aktivitet på mellomtrinnet er viktig for å opprettholde nivået av fysisk aktivitet. Videre er dette en flott arena for å kunne oppleve glede, støtte fra venner og lærere, samt en mulighet for å kunne drive med fysisk aktivitet. I tillegg kan skolebaserte tiltak bidra til å utjevne sosiale forskjeller i helse. Alt dette forutsatt at det er en kompetent person som har ansvaret for og gjennomfører fysisk aktivitet på mellomtrinnet.

SOM MOR, FAU-LEDER OG FORSKER ønsker jeg at vår regjering skal gjøre følgende prioriteringer:

- Bevilge mer til lønnsmidler for dem som skal lede og gjennomføre fysisk aktivitet på mellomtrinnet.
- Gi kontinuerlig tilbud om kursing og opplæring av dem som skal lede fysisk aktivitet på mellomtrinnet.
- Gjennomføre en evaluering av eksisterende ordning for å finne ut i hvilken grad tiltaket fungerer etter hensikten, samt finne gode eksempler på skoler som tilbyr fysisk aktivitet på mellomtrinnet på en måte som bidrar til at flest mulig elever opplever mest mulig mestring og glede. På denne måten kan man systematisk ta tak i de utfordringer som knytter seg til kompetanse, organisering og økonomi.

Når det nye Folkehelsesenteret i Bergen åpner i dag, håper jeg at de kan bidra til dette.